

Před 50 lety měly být exportovány první trolejbusy ZiU. Nebyly

30.12 2017 18:29, Redakce, Nezařazené

V prosinci 1967 měli být ze Sovětského svazu exportováni první zástupci typové řady trolejbusů ZiU, konkrétně typu ZiU-5, které vyráběl Zavod imeni Urickogo (odtud zkratka ZiU, v azbuce ЗиУ; Завод имени Урицкого), který dnes na trhu vystupuje pod značkou Trolza a který je v součtu s produkcí legendárních „ziuček“ považován za největšího výrobce trolejbusů na světě.

Původní továrna byla založena v carském Rusku v roce 1868 jako závod na výrobu lokomotiv v obci Radica, později (1926) došlo k přejmenování továrny podle sovětského revolucionáře, politika a šéfa petrohradské tajné policie Mojseje Urického, který byl v roce 1918 zavražděn. V roce 1941, poté, co nacistické Německo zahájilo útok na Sovětský svaz, byla celá továrna demontována a převezena do Engelsu za Volhou do zdánlivého bezpečí. Německá vojska (a jejich spojenci) nakonec sice došla až k Volze (ke Stalingradu; dnešnímu Volgogradu), nicméně řeku nepřekročila a později se musela stahovat. Engels se tak frontě sice přiblížil, ohrožen ale nakonec přece jen nebyl. Továrna pak ve městě už zůstala a sídlí zde doposud. S výrobou trolejbusů začal podnik v roce 1951, kdy převzal produkci trolejbusů typu MTB-82D od Závodu číslo 82 Národního komisariátu leteckého průmyslu SSSR (ten trolejbusy vyráběl od roku 1946, nicméně byl stále více vytížen vojenskými zakázkami, jež měly prioritu, a tak vláda rozhodla o přesunu výroby trolejbusů právě do Zavodu imeni Urickogo v Engelsu).

Výroba trolejbusů MTB-82D probíhala až do roku 1961, kdy byl trolejbus, jehož vzhled byl inspirován designem amerického autobusu z produkce General Motors z roku 1940, nahrazen novým typem ZiU-5 (vyráběným od roku 1959).

Tento typ trolejbusu původně zásoboval zejména města v SSSR, podle společnosti Trolza však byl v prosinci 1967 zahájen také jejich export, přičemž firma uvádí, že právě toto byl počátek exportu jejích trolejbusů do zahraničí, ve skutečnosti tomu však bylo jinak. Předně již po přesunu výroby ze Závodu číslo 82 byly exportovány v roce 1953 trolejbusy MTB-82D do Rumunska a Maďarska. K nim se však Trolza příliš nehlásí, protože je nepovažuje za svůj vývoj, byť jich měla vyrobit okolo 4.000, tedy odhadem 4/5 z celkového počtu vyrobených vozů MTB-82 všech modifikací. Ani rok 1967 ale není možné považovat za správný letopočet.

Trolejbusy ZiU-5 byly vyráběny až do roku 1972, přičemž jich z výrobní linky mělo sjet okolo 16.000

(některé zdroje uvádějí 14.000, jiné dokonce 20.000). To z nich dělalo svého času nejpočetnější typ trolejbusu na světě. Dnes patří modelu ZiU-5 z pohledu počtu vyrobených kusů druhá příčka, neboť v dalších letech byla „ZiU-pětka“ přeskočena ještě populárnější „ZiU-devítkou“. Z celkového počtu zhruba 16.000 vyrobených vozidel (budeme-li brát nejčastěji uváděný údaj) jich bylo exportováno 200. 100 kusů odebrala kolumbijská Bogota, a dalších 100 Budapešť. Právě hlavní město Maďarska se stalo prvním, kam vozy ZiU-5 mimo hranice SSSR zamířily. Nestalo se tak ale v prosinci 1967, jak dnes uvádí Trolza, ale již o rok dříve, konkrétně v létě 1966, přičemž prvních sedm vozů bylo v Budapešti uvedeno do provozu na lince č. 76 už dne 6.8. 1966. Do konce téhož roku bylo již zařazeno dalších 13 vozů a dodávky pak pokračovaly až do roku 1969, v němž byl zakoupen jediný vůz. V součtu šlo o sto trolejbusů, které obdržely ev. č. 500–599.

V budapešťských podmínkách nebyly trolejbusy příliš oblíbené (zejména kvůli nevhodnému dvoudveřovému provedení a špatnému výhledu z kabiny řidiče). S jejich vyřazováním se začalo v roce 1972 a poslední opustil ulice Budapešti v roce 1982. Jejich elektrická výzbroj však (po určitých úpravách) posloužila ještě dále, neboť byla montována do prvních článkových trolejbusů Ikarus 280 v Budapešti.

Libor Hinčica

Url: Před 50 lety měly být exportovány první trolejbusy ZiU. Nebyly